

Practica neunitară în interpretarea dispozițiilor legale privind remunerarea magistraților stagiari

*judecător Roxana Maria Lăcătușu,
Judecătoria Sectorului 4 București,
membru U.N.J.R.*

*judecător Ionuț Militaru,
Judecătoria Sectorului 6 București,
membru U.N.J.R.*

The purpose of the Legislator, according to the principle of nondiscrimination, was that of taking into account the seniority as the single criterion in order to assess the remuneration due to magistrates, both definitive and junior.

The junior judges have gained a different treatment compared to the junior prosecutors concerning the assessment of the remuneration, by taking into account, along with the seniority criterion, constant for its assessment, a complementary and discriminatory criterion, nonexistent in the present legislation.

Besides the different law implementation by the authorities of expenditure (the Ministry of Justice and Civil Liberties and the General Prosecutor's Office, respectively), it must be noticed also the contradictory caselaw of the Courts that solved the disputes forwarded by the junior judges against the assessment of the remuneration.

I. Starea de fapt generatoare a conflictului juridic

Remunerarea judecătorilor și procurorilor, inclusiv a celor stagiari, este reglementată de O.U.G. nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției¹⁰⁴, astfel:

i. indemnizația de încadrare pentru judecători și procurori se calculează prin înmulțirea valorii de referință sectoriale (stabilită prin lege) cu un coeficient de multiplicare variabil, stabilit potrivit vechimii (art. 3 alin. 1).

ii. prin „vechime” se înțelege perioada în care au fost deținute diferite funcții juridice (pct. 2 din Nota de la finalul O.U.G. 27/2006, cu trimitere la art. 86 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor¹⁰⁵);

iii. constituie vechime în magistratură perioada în care judecătorul, procurorul, personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. 1 sau magistratul-asistent a îndeplinit funcțiile de judecător, procuror, personal de specialitate

juridică în fostele arbitraje de stat, magistrat-asistent, auditor de justiție, judecător financiar, judecător financiar inspector, procuror financiar, procuror financiar inspector și consilier în secția jurisdicțională a Curții de Conturi, greșier cu studii superioare juridice sau personal de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. 1, precum și perioada în care a fost avocat, notar, asistent judiciar, cadru didactic în învățământul juridic superior acreditat, jurisconsult, consilier juridic, ofițer de poliție judiciară cu studii superioare juridice, personal de probațiune cu studii superioare juridice sau în care a îndeplinit funcții de specialitate juridică în Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române, Institutul Român pentru Drepturile Omului sau în aparatul Parlamentului, Administrației Prezidențiale, Guvernului, Curții Constituționale, Avocatului Poporului, Curții de Conturi, Consiliului Legislativ (art. 86 din Legea 303/2004).

De la intrarea în vigoare a noului sistem de salarizare, se aplică de către Ministerul Justiției

104 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 314 din 7 aprilie 2006.
105 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 576 din 29 iunie 2004,

republicată în M. Of., Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, cu modificări ulterioare.

și Libertăților Cetățenești la calculul indemnizației judecătorilor stagiați o interpretare greșită a pct. 3 al Notei la Anexa O.U.G. nr. 27/2006, ceea ce a condus la un număr impresionant de acțiuni în justiție, în condițiile în care Ministerul Public a adoptat o altă interpretare pe care o considerăm corectă.

Pct. 3 al notei la Anexa O.U.G. nr. 27/2006 prevede că "după validarea examenului de capacitate, inclusiv în perioada prevăzută de art. 31 alin. 5 din Legea nr. 303/2004, republicată, judecătorilor și procurorilor li se aplică coeficientul prevăzut de lit. A pct. 28. Același coeficient se aplică și judecătorilor și procurorilor definitivii la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, cu o vechime mai mică de 3 ani".

Autoritățile care pun în aplicare O.U.G. nr. 27/2006 pentru judecătorii și procurorii stagiați sunt Ministrul Justiției și Libertăților Cetățenești și, respectiv, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (art. 9 din Ordonanță).

Prin ordine ale Procurorului General s-a acordat coeficientul de multiplicare 13,5 pentru procurorii stagiați cu peste 3 ani vechime, iar Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești a refuzat acest lucru pentru judecătorii stagiați. Diferența între indemnizațiile brute este de aproximativ 1.350 lei.

II. Evoluția legislației privind salarizarea magistraților stagiați

Potrivit dispozițiilor O.U.G. nr. 177/2002 privind salarizarea și alte drepturi ale magistraților¹⁰⁶, în sistemul anterior de salarizare exista o *diferențiere expresă, dar nejustificată*, între magistrații definitivii și cei stagiați, conform coeficienților de multiplicare din tabelul următor:

Judecătorii, parchete de pe lângă judecătorii		
25.	Președinte, prim-procuror	13,50
26.	Vicepreședinte, prim-procuror adjunct	13,00
27.	Președinte secție, procuror șef secție	12,50
28.	Judecător, procuror, peste 4 ani vechime	11,50
29.	Judecător, procuror, 2-4 ani vechime	11,00
Magistrați stagiați		
30.	Judecător, procuror 1 - 2 ani	7,50
31.	Judecător, procuror 6 luni - 1 an	6,00
32.	Judecător, procuror 0 - 6 luni	4,50

Din cauza faptului că în perioada 2004-2006 au existat numeroase acțiuni ale magistraților în care s-a invocat discriminarea fie față de colegi din cadrul sistemului judiciar, fie față de alți funcționari publici, a fost concepută

O.U.G. nr. 27/2006, prin care s-a urmărit *eliminarea oricărei discriminări* și evitarea unor noi acțiuni care ar determina cheltuieli de judecată și de punere în executare greu de suportat pentru ordonatorul de credite. Această rațiune a fost expusă în *Nota de fundamentare* a noului sistem de remunerare introdus prin O.U.G. nr. 27/2006, pe care o redăm:

„Având în vedere că *asigurarea salarizării adecvate și nediscriminatorii a judecătorilor și procurorilor* este prevăzută la cap. VI pct. 3.3 din Planul de acțiune pentru implementarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar pe perioada 2005 - 2007, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 232/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 1 aprilie 2005, măsură care avea ca termen de finalizare luna decembrie 2005, [...]

Luând în considerare că *actuala grilă de salarizare a judecătorilor și procurorilor este întemeiată pe vechea reglementare abrogată* prin intrarea în vigoare a Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin care *au fost aduse modificări substanțiale ale prevederilor referitoare la cariera judecătorilor și procurorilor cu incidență asupra salarizării, [...]*

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță de urgență.”

Din anexa Ordonanței a fost eliminată diferențierea categoriilor de magistrați în definitivii și stagiați, singurul criteriu obiectiv fiind *vechimea în magistratură*, potrivit coeficienților de multiplicare din tabelul de mai jos.

Natura cauzelor pe care le soluționează magistrații nu poate justifica diferențieri de tratament, specificul atribuțiilor necesitând aceeași pregătire și responsabilitate.

106 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 924 din 18 decembrie 2002.

Judecătorii, parchete de pe lângă judecătorii		
25.	Președinte, prim-procuror	15,00
26.	Vicepreședinte, prim-procuror adjunct	14,50
27.	Președinte secție, procuror șef secție	14,00
28.	Judecător, procuror, peste 3 ani vechime	13,50
29.	Judecător, procuror, 2 - 3 ani vechime	9,00
30.	Judecător, procuror, auditor de justiție, 1 - 2 ani vechime	8,00
31.	Judecător, procuror, auditor de justiție, 0 - 1 an vechime	7,00

O.U.G. nr. 177/2002, ce reglementa vechiul sistem de remunerare a magistraților, prevedea o indemnizație specială pentru categoria judecătorilor și procurorilor stagiați care, după examenul de capacitate, treceau la treapta imediat superioară a remunerării.

O.U.G. nr. 177/2002 era textul legal în vigoare la data adoptării Legii nr. 303/2004, astfel că legea a făcut trimitere în ce privește remunerarea magistraților, la prevederile acestei ordonanțe, prin art. 31 alin. 5. Acest articol a preluat dispozițiile ordonanței referitoare la trecerea la treapta imediat superioară a magistraților: "în perioada dintre data validării examenului de capacitate și data intrării în vigoare a actului de numire de către Președintele României, judecătorii și procurorii care au promovat examenul de capacitate primesc salariul corespunzător funcției imediat superioare celei de judecător sau procuror stagiar". Se remarcă distincția expresă între magistrații stagiați și definitivii, din moment ce se face referire la o ierarhie între cele două funcții, tocmai drept consecință a folosirii principiilor din O.U.G. nr. 177/2002.

Adoptarea O.U.G. nr. 27/2006 a urmărit schimbarea radicală a sistemului anterior de remunerare neadecvat și înlocuirea acestuia cu altul în cadrul căruia distincția discriminatorie magistrați stagiați - magistrați definitivii nu mai este menținută. Astfel cum am evidențiat, potrivit noului sistem, nu mai este prevăzută separat categoria magistraților stagiați. Art. 31 alin. 5 din Legea nr. 303/2004 făcând referire la "funcția imediat superioară", a rămas astfel fără aplicare și a fost abrogat ca dispoziție contrară, în

conformitate cu art. 41 lit. f din O.U.G. nr. 27/2006. Potrivit art. 65 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative¹⁰⁷, în cazuri deosebite, în care la elaborarea și adoptarea unei reglementări nu a fost posibilă identificarea tuturor normelor contrare, se poate prezuma că acestea au făcut obiectul modificării, completării ori abrogării lor implicite.

III. De ce era nejustificată diferențierea anterioară?

H.G. nr. 232 din 30 martie 2005 privind aprobarea Strategiei de reformă a sistemului judiciar pe perioada 2005-2007¹⁰⁸ prevede că garantarea independenței puterii judecătorești se realizează și prin asigurarea remunerației adecvate a magistraților, respectiv plata drepturilor salariale ale acestora, așa cum au fost prevăzute de lege și aplicarea acestor prevederi în mod nediscriminatoriu în toate sectoarele de activitate.

Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat prin decizia nr. VI/2007 din 15 ianuarie 2007 a Secțiilor Unite¹⁰⁹, cu forța obligatorie dispusă de art. 329 alin. 3 Cod procedură civilă, următoarele:

„Până la adoptarea și intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 27/2006 aplicarea textelor de lege constatate discriminatorii prin hotărârea nr. 185 din 22 iulie 2005 a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării a creat o *inegalitate vădită între nivelul indemnizațiilor acordate magistraților, în contradicție cu principiul egalității cetățenilor în fața legii*, consacrat în art. 16 alin. (1) din Constituția României, republicată, cu cel al *egalității de tratament salarial pentru muncă egală*, instituit prin art. 23 alin. 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și cu cel al *interzicerii oricărei discriminări* prevăzut în art. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și în art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În reglementarea anterioară, criteriul pe baza căruia s-a făcut această distincție, în acordarea drepturilor remuneratorii menționate, *l-a reprezentat doar luarea în considerare a naturii unor cauze pe care o parte dintre procurori și*

107 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 463 din 24 mai 2004, republicată în M. Of., Partea I, nr. 777 din 25 august 2004.

108 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 273 din 1 aprilie 2005.

109 Publicată în M. Of., Partea I nr. 327 din 15 mai 2007.

judecători erau desemnați să le soluționeze pe un anumit parcurs al carierei lor, ceea ce nu a avut justificare atât timp cât specificul atribuțiilor de ansamblu pe care le au toți magistrații din parchete și instanțele judecătorești în întregul lor, procurori, judecători și magistrați-asistenți la Înalta Curte de Casație și Justiție necesită aceeași pregătire de specialitate și experiență, responsabilitate profesională specifică echivalentă, precum și risc identic în exercitarea sarcinilor de serviciu.

Îndeplinirea cerinței de îmbunătățire substanțială a actului de înfăptuire a justiției, care impune criterii noi de competență și performanță pentru toate categoriile de magistrați, nu ar putea fi asigurată în condiții de inegalitate de tratament salarial în cadrul acestor categorii, determinate de o apreciere diferită a implicării magistraților și a responsabilității lor în înfăptuirea actului de justiție.

Mai mult, folosirea drept criteriu de diferențiere a tratamentului salarial pentru magistrați, doar a apartenenței la anumite segmente restrânse de realizare a justiției, pe considerentul că domeniile în care ar activa ar reclama o specializare particularizată și un risc deosebit, nu se poate justifica atât timp cât varietatea infinită a situațiilor de coliziune cu legea ce se pot ivi și a tipului de reacție necesară pentru asigurarea ordinii de drept presupune eforturi chiar mai importante și riscuri profesionale mai accentuate în multe alte cazuri decât cele pentru care s-a instituit tratamentul salarial preferențial prin dispozițiile la care s-a făcut referire.

Rezultă, deci, că distincția ce se face, ținându-se seama de apartenența magistraților la categoria celor implicați în soluționarea cazurilor privind faptele de corupție sau de criminalitate organizată și de terorism ori doar includerea lor în anumite structuri pe scara ierarhică este lipsită de justificare obiectivă și rezonabilă, fiind astfel discriminatorie în sensul art. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și al art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deoarece nu se poate demonstra existența unui raport acceptabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat, cu toate particularitățile lui specifice.

De aceea, pentru *eliminarea oricărei discriminări între diferitele categorii de magistrați, cu profesii implicând pregătire, experiență și responsabilități identice, în raport cu gradul*

profesional și funcția îndeplinită de fiecare, se impune ca, pentru perioada în care o parte dintre magistrați nu au beneficiat de sporul specific de 30% și, respectiv, 40% din indemnizația de încadrare brută lunară, acei magistrați să aibă dreptul la întregirea veniturilor lor salariale cu acel spor, obligația autorității care nu l-a acordat tuturor magistraților fiind întemeiată pe ideea de răspundere pentru tratament discriminatoriu.

Respectarea *dreptului fiecărui cetățean la egalitate de tratament remunerativ pentru aceeași muncă, în condiții de responsabilitate identică*, implică obligația firească a autorității care a generat acordarea discriminatorie a sporului la care s-a făcut referire, de a repara prejudiciul cauzat categoriei de magistrați ce a fost lipsită de echivalentul celui spor în perioada în care dispozițiile ce îl reglementau erau în vigoare.”

Din această decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție trebuie extras un principiu foarte important, acela că *natura cauzelor pe care le soluționează magistrații (judecător sau procuror, definitiv sau stagiar) nu poate justifica diferențieri salariale* atâta timp cât specificul atribuțiilor de ansamblu pe care le au necesită aceeași pregătire, responsabilitate profesională specifică echivalentă, precum și risc identic în exercitarea sarcinilor de serviciu.

Prin urmare, la baza diferențierii salariale între magistrați definitivi și stagiar nu poate sta competența limitată a acestora din urmă, stabilită de art. 23 din Legea nr. 303/2004.

Activitatea judecătorilor stagiar este mult mai complexă decât se poate considera la prima vedere, raportându-ne doar la competența restrânsă a acestora. Activitatea judecătorilor pe parcursul stagiului, deși participă numai în ședințe de judecată ce au ca obiect cauzele limitativ prevăzute de art. 23 din Legea nr. 303/2004, este mult mai complexă și presupune o *formare continuă, ca și a celorlalți judecători definitivi, ce nu poate fi exhaustivă*. Din acest punct de vedere, toți magistrații se află într-o situație identică, fiind interzise discriminările între magistrați bazate doar pe natura cauzelor pe care le judecă. Diferența dintre judecătorii stagiar și judecătorii definitivi este de aceeași natură cu cea între un judecător definitiv desemnat să judece numai cauze de fond funciar și ceilalți judecători definitivi din secția civilă a aceleiași judecătorești, cărora le sunt repartizate cauze diversificate.

În conformitate cu art. 35 alin. 1 din Legea nr. 303/2004 *formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor constituie garanția independenței și imparțialității în exercitarea funcției*. Prin urmare, sfera cauzelor pe care le judecă nu poate constitui un motiv de diminuare a indemnizației unui judecător, din moment ce orice magistrat are obligația legală (garanție independenței și imparțialității) de a se perfecționa cu privire la orice tip de cauză.

IV. Interpretarea actelor normative în vigoare

Din lectura textului pct. 3 al notei la Anexa O.U.G. nr. 27/2006 se poate lesne observa că nu interzice expres acordarea coeficientului 13,5 pentru judecătorii stagiați, ci stabilește pur și simplu că după definitivat (iar nu „*exclusiv după definitivat*” sau „*numai după definitivat*”) se aplică în mod automat coeficientul 13,5, fără a mai fi luată în calcul condiția vechimii.

Interpretând sistematic dispozițiile Legii nr. 303/2004 și ale O.U.G. nr. 27/2006, pot fi identificate următoarele situații:

i. Judecătorii cu o vechime de peste trei ani (stagiați sau definitivți) beneficiază de un coeficient de multiplicare de 13,5 (lit. A pct. 28 din Anexa O.U.G. nr. 27/2006).

ii. Judecătorii definitivți, indiferent de vechimea acestora, deci chiar cu o vechime mai mică de trei ani, beneficiază de coeficientul de multiplicare de 13,5 (pct. 3 din nota la Anexa O.U.G. nr. 27/2006 – “*aceiași coeficient se aplică și judecătorilor și procurorilor definitivți la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, cu o vechime mai mică de 3 ani*”).

iii. Judecătorii care au promovat examenul de capacitate, examen care a fost validat, beneficiază de coeficientul de multiplicare de 13,5 chiar înainte de data intrării în vigoare a actului de numire, emis de Președintele României și indiferent de vechimea acestora (art. 31 alin. 5 din Legea nr. 303/2004 coroborat cu pct. 3 al notei la Anexa O.U.G. nr. 27/2006).¹¹⁰

Rațiunea pct. 3 teza întâi din nota de la finalul O.U.G. nr. 27/2006 este recunoașterea eforturilor depuse în formarea profesională și a poziției magistraților care au promovat examenul de capacitate *înainte de împlinirea termenului de 3 ani*. Astfel, judecătorii și procurorii al căror

examen de capacitate a fost validat, *chiar dacă nu au 3 ani vechime*, beneficiază totuși de coeficientul de multiplicare menționat.

Este vorba așadar de o *dispoziție favorabilă magistraților definitivți*, iar nu de o condiție de acordare a coeficientului 13,5.

Pentru magistratul stagiar fără altă vechime asimilată potrivit art. 86 din Legea nr. 303/2004, perioada de formare inițială în cadrul Institutului Național al Magistraturii (21-22 luni) cumulată cu perioada stagiului (12-14 luni) constituie o perioadă mai mică de trei ani, care nu ar fi suficientă pentru acordarea coeficientului 13,5. Cu toate acestea, ca o recunoaștere a poziției câștigate de magistrat prin promovarea examenului de capacitate, i se acordă același coeficient, indiferent de vechime.

Din cele expuse anterior, rezultă următoarele concluzii:

Dacă s-ar accepta o interpretare în sensul că judecătorilor stagiați nu le este aplicabil coeficientul de salarizare 13,5, atunci condiția din lit. A pct. 28 din Anexa la O.U.G. nr. 27/2006 devine inaplicabilă.

Magistrații care au urmat cursurile Institutului Național al Magistraturii devin la absolvire judecători stagiați, astfel că nu li s-ar aplica lit. A pct. 28 din Anexă întrucât nu îndeplinesc condiția de a fi definitivți. După validarea examenului de capacitate însă, ar primi coeficientul 13,5 indiferent de vechime.

Magistrații încadrați direct pe post (art. 33 din Legea nr. 303/2004) sunt numiți într-o funcție de judecător definitiv, astfel că vechimea nu este relevantă.

Rezultă că în toate situațiile vechimea nu este luată în calcul pentru acordarea coeficientului, ceea ce înseamnă că textul de lege astfel interpretat ar fi inaplicabil, lipsit de conținut.

V. Evidențierea tratamentului discriminatoriu

Persoanele care prestează același tip de muncă au dreptul să primească aceeași remunerație, în speță fiind incidente următoarele dispoziții speciale privind nediscriminarea: art. 16 din Constituția României; art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; art. 23 alin. 2 din

110 Sent. civ. nr. 1717/19.06.2007 a Curții de Apel București, Secția a VIII-a Contencios administrativ și fiscal, irevocabilă, publicată în Pandectele Române

nr. 1/2008, cu notă de Adriana Nicolae și Ana-Maria Puiu.

Declarația Universală a Drepturilor Omului; art. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; art. 1 alin. 2 lit. e pct. i, alin. 3 și 4 al aceluiași articol; art. 2 alin. 1 și 2; art. 3 lit. a din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești interpretează dispozițiile O.U.G. nr. 27/2006 în defavoarea judecătorilor stagiați cu vechime mai mare de 3 ani, aflați în situație comparabilă (dacă nu chiar identică) cu următoarele categorii profesionale:

a. Cu procurorii stagiați, colegi de promoție, numiți în cadrul Parchetelor de pe lângă judecătorii, cărora Ministerul Public le acordă o indemnizație salarială corespunzătoare coeficientului 13,5, interpretând în mod corect actul normativ;

b. Cu judecătorii definitivți, colegi de instanță, care judecă același gen de cauze (prevăzute de art. 23 din Legea nr. 303/2004) pe parcursul unei luni calendaristice și care primesc o indemnizație salarială corespunzătoare coeficientului 13,5;

c. Cu judecătorii definitivți numiți conform art. 33 din Legea nr. 303/2004 (admitere directă în magistratură pentru persoane cu vechime în domeniul juridic de cel puțin 5 ani) care primesc o indemnizație salarială corespunzătoare coeficientului 13,5, deși participă pe o perioadă de 6 luni la cursuri de formare profesională în cadrul Institutului Național al Magistraturii, *fără a judeca nici măcar cauzele aflate în competența unui judecător stagiar*;

d. Cu judecătorii stagiați cărora li s-a recunoscut anterior în justiție dreptul la o indemnizație lunară corespunzătoare coeficientului 13,5 prin hotărâri irevocabile.

Vom dezvolta în paragrafele următoare fiecare situație în parte:

Judecătorii și procurorii stagiați se află în situații identice, întrucât au aceleași studii juridice de bază, au absolvit aceeași formă de pregătire specifică profesiei lor (Institutul Național al Magistraturii), au aceeași vechime în muncă, asimilată vechimii în magistratură potrivit art. 86 din Legea nr. 303/2004, fac parte din sistemul judiciar, exercitând un serviciu public, în calitate de reprezentanți ai autorității de stat, și sunt remunerați potrivit aceluiași dispoziții (pct. 28 lit. A din Anexă), cuprinse în același act normativ (O.U.G. nr. 27/2006).

Multitudinea situațiilor practice în care se pot găsi magistrații confirmă principiul enunțat de

instanța supremă, reprodus anterior la pct. III al articolului. Este de notorietate că în sistemul judiciar *există magistrați definitivți care soluționează numai cauze de competența unui judecător stagiar* (alcătuiesc completul de judecată într-o ședință de stagiar), fie drept consecință a faptului că nu există judecători stagiați în cadrul instanței care să conducă ședințele de judecată în completele de stagiar, fie ca urmare unor situații deosebite în care se află judecătorii definitivți.

Pentru a observa situațiile nedrepte la care se poate ajunge în practică, oferim următorul exemplu:

X și Y sunt colegi la Facultatea de Drept, iar ulterior avocați, pe o perioadă de 5 ani.

X promovează concursul de admitere directă în magistratură (art. 33 alin. 1-3 din Legea nr. 303/2004) și este numit judecător definitiv la judecătoria Z.

Y urmează cursurile Institutului Național al Magistraturii (art. 15 din Legea nr. 303/2004) și este numit la absolvire judecător stagiar tot la Judecătoria Z.

Cei doi colegi de facultate, acum colegi de instanță, cu aceeași vechime în magistratură (calculată potrivit art. 86 din Legea nr. 303/2004), judecă același tip de cauze, pe un complet de stagiar.

Cu toate acestea, aplicând raționamentul Ministerului Justiției și Libertăților Cetățenești, între aceștia există diferențe care ar justifica acordarea unor indemnizații salariale diferite, deși ambii au aceeași pregătire (facultatea de drept), ambii au devenit magistrați printr-una din căile prevăzute de lege, ambii au aceeași vechime în magistratură, judecă același gen de cauze, au același gen de atribuții în instanță ș.a.m.d.

Mai mult, conform art. 33 alin. 13 din Legea nr. 303/2004, după numirea în funcția de judecător sau procuror, persoanele prevăzute la alin. 1, 5, 7 și 8 sunt obligate să urmeze, pe o perioadă de 6 luni, un curs de formare profesională în cadrul Institutului Național al Magistraturii care va cuprinde în mod obligatoriu elemente de drept comunitar. Aceste persoane sunt numite în funcții de magistrat definitiv, iar în perioada de 6 luni *nu* desfășoară activitate de judecată în instanțele în care au fost numite, dar primesc totuși o indemnizație brută lunară corespunzătoare vechimii în magistratură de peste 3 ani (coeficient 13,5), de unde rezultă încă

o dată că *nu constituie motiv de diferențiere salarială participarea efectivă la judecată și cu atât mai puțin natura cauzelor judecate.*

Pentru exemple de practică judiciară vom lua în considerare numai procesele existente la nivelul Curții de Apel București (Secția a VIII-a de contencios administrativ și fiscal), unde au fost soluționate diferit acțiuni având același obiect. Prin sentințele civile nr. 1717/19.06.2007 (anterior citată), nr. 1031/17.04.2007, nr. 1548/20.05.2008, nr. 2385/23.09.2008, nr. 3007/5.11.2008 (nepublicate) s-au admis acțiunile reclamanților și a fost obligat Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești la emiterea unor ordine corespunzătoare coeficientului 13,5.

Prin sentințele civile nr. 602/26.02.2007, nr. 1654/13.06.2007, nr. 1879/18.06.2008, nr. 1552/21.05.2008, nr. 2347/17.09.2008 pronunțate de Curtea de Apel București, au fost respinse acțiunile reclamanților. În esență, argumentele care stau la baza acestor hotărâri privesc „diferența de statut dintre magistrații stagiați și cei definitivți, care reprezintă un criteriu de diferențiere nediscriminatoriu”. În privința tratamentului discriminatoriu, s-a apreciat că acesta „poate fi înlăturat nu numai prin acordarea judecătorilor stagiați a unor drepturi care le-au fost recunoscute procurorilor stagiați, ci și prin obligarea la restituirea sumelor încasate nelegal de procurori, urmare a unei interpretări eronate a legii”.

Deși în sistemul nostru de drept jurisprudența nu este un izvor de drept, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (a cărei aplicabilitate este obligatorie potrivit art. 20 din Constituția României) *jurisprudența divergentă a aceleiași instanțe poate conduce la constatarea încălcării articolului 1 din Primul Protocol Adițional combinat cu articolul 14 din Convenție.*

În cauza **Beian c. României**¹¹¹, Curtea a constatat că la data judecării cauzei, în anul 2004, a existat o *jurisprudență neunitară* în

aplicarea Legii nr. 309/2002 atât la nivel național, cât și la nivelul instanței supreme, reamintind că, deși divergențele de jurisprudență sunt inerente oricărui sistem de drept, totuși, instanței supreme îi revine rolul de a regla aceste contradicții.

Astfel, instanța europeană a statuat că, divergențele de jurisprudență, care priveau în mod strict interpretarea și aplicarea legii, s-au datorat instanței supreme, iar faptul că aceste divergențe existau chiar la nivelul acestei instanțe, este contrar principiului siguranței raporturilor civile care reprezintă unul din elementele fundamentale ale statului de drept. Or, având în vedere faptul că hotărârile pronunțate în acest gen de cauze erau *irevocabile* potrivit art. 36 alin. 2 din O.U.G. nr. 27/2006, *Curtea de Apel este asimilată unei veritabile instanțe de casație*.¹¹²

În plus, Curtea europeană, observând că în alte cauze similare, instanța supremă a acordat altor persoane drepturile prevăzute de Legea nr. 309/2002, a apreciat că *reclamantul avea o «speranță legitimă» de a obține recunoașterea creanței sale.* În concluzie, față de divergențele din jurisprudență existente la nivelul instanței supreme, și subliniind că articolul 14 din Convenție are caracter exemplificativ, iar nu limitativ, a constatat încălcarea și articolului 1 din Primul Protocol Adițional combinat cu articolul 14 din Convenție.

Situația judecătorilor stagiați este mult mai gravă decât cea din cauza Beian c. României, din moment ce – pe lângă jurisprudența contradictorie a Curții de Apel - o altă autoritate a statului aplică diferit aceeași lege de 2 ani. Atât Ministerul Public, cât și Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești reprezintă *autorități ale statului* în sensul Convenției, iar procurorii stagiați și judecătorii stagiați au același statut, fiind într-o *situație identică.*

Într-o cauză recentă, **Ștefan și Ștef c. României**¹¹³, Curtea europeană a analizat din nou problema jurisprudenței neunitare din prisma

111 C.E.D.O., hotărârea din 6 decembrie 2007 în cauza *Beian c. României*, cererea nr. 30658/05, publicată în M. Of., Partea I, nr. 616 din 21 august 2008.

112 Printr-o interpretare istorico-teleologică, considerăm că au fost modificate implicit dispozițiile O.U.G. nr. 27/2006 prin art. 1 alin. 2 din O.U.G. nr. 75/2008 privind stabilirea de măsuri pentru soluționarea unor aspecte financiare în sistemul justiției, publicată în M. Of., Partea I, nr. 462 din 20 iunie 2008, conform căruia recursul împotriva hotărârilor pronunțate în prima

instanța de curțile de apel se judecă de Înalta Curte de Casație și Justiție, dispoziție aplicabilă și proceselor în curs de judecată, începute sub legea anterioară (art. II alin. 1). Art. I și II au fost însă declarate neconstituționale prin decizia Curții Constituționale a României nr. 104 din 20 ianuarie 2009, publicată în M. Of., Partea I nr. 73 din 06 februarie 2009.

113 C.E.D.O., hotărârea din 27 ianuarie 2009 în cauza *Ștefan și Ștef c. României*, cererile nr. 24428/03 și nr. 26977/03, www.echr.coe.int.

art. 6 din Convenție. Reamintind că divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, o consecință inerentă oricărui sistem judiciar compus dintr-un ansamblu de instanțe de fond, fiecare având o anumită competență teritorială, Curtea a apreciat că jurisprudența divergentă în cadrul instanței supreme a țării, constituie o sursă de insecuritate juridică, aducând astfel atingere principiului securității juridice și reducând încrederea publică în sistemul judiciar.

În această cauză, Curtea a constatat că într-o serie de hotărâri Curtea Supremă de Justiție a interpretat dispozițiile Legii nr. 51/1995 ca dând consilierilor juridici cu peste 10 ani vechime dreptul de a fi primiți în profesia de avocat fără examen de admitere. Cu toate acestea, contrar jurisprudenței sale constante ce confirma acest drept, Curtea Supremă a adoptat o soluție diametral opusă în cauzele reclamanților. Cele două hotărâri din 30 ianuarie 2003 nu ar putea fi calificate ca un reviriment de jurisprudență în baza unei noi interpretări a legii. Curtea Supremă nu a explicat în niciun fel motivele schimbării poziției sale, iar ulterior a revenit la jurisprudența sa anterioară constantă. În acest context, cele două hotărâri ce nu recunoșteau celor doi reclamanți dreptul de a beneficia de dispozițiile Legii nr. 51/1995 apar ca fiind singulare și arbitrare.

Curtea de la Strasbourg a statuat că această incertitudine jurisprudențială ce a antrenat respingerea acțiunilor reclamanților, la care se adaugă lipsa unui mecanism apt să asigure coerența practicii chiar în cadrul instanței supreme, a avut ca efect lipsirea reclamanților de dreptul de a se înscrie în profesia de avocat fără examen, deși altor persoane, ce se găseau într-o situație similară, le fusese recunoscut acest drept.

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Driha c. României*¹¹⁴ privește efectele jurisprudenței neunitare la nivelul Curților de Apel. În această cauză Curtea a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 Adițional la Convenție ca urmare a impozitării sumei primite de petent în temeiul Legii nr. 138/1999, cu ocazia trecerii sale în rezervă și a art.

14 din Convenție combinat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a faptului că alți militari care au fost trecuți în rezervă au beneficiat de ajutor neimpozabil.

Curtea a constatat că suma pe care petentul ar fi trebuit să o încaseze cu titlu de ajutor, reprezintă un "bun" în sensul Convenției, iar ingerința constând în reținerea unui procent cu titlu de impozit nu era prevăzută în lege, interpretarea art. 31 din Legea nr. 138/1999 dată de Curtea de Apel Oradea, în sensul că suma ar fi impozabilă, fiind greșită. Astfel, art. 31 din Legea nr. 138/1999, în redactarea pe care o avea la momentul la care petentul a fost trecut în rezervă, prevedea clar că nu sunt impozitate ajutoarele primite cu ocazia trecerii în rezervă. Acest text nu a fost abrogat de art. 86 din O.U.G. nr. 73/1999, ci doar modificat mai târziu, respectiv în data de 14 septembrie 2000, când a fost aprobată ordonanța de urgență. În plus, până în anul 2002, instanțele interne au interpretat art. 31 din Legea nr. 138/1999 în mod constant în sensul neimpozitării, ceea ce confirmă caracterul previzibil al normei care prevedea neimpozitarea și cu toate acestea Curtea de Apel Oradea a constatat caracterul impozabil al ajutorului acordat petentului.

Nici faptul că Înalta Curte de Casație și Justiție a interpretat acest text în două decizii în sensul că ajutorul ar fi impozabil nu înlătură caracterul previzibil al normei care prevedea neimpozitarea având în vedere faptul că această interpretare este în mod evident contrară prevederilor exprese și explicite ale legii și este contrară atât propriei jurisprudențe a Înaltei Curte de Casație și Justiție, cât și jurisprudenței celorlalte instanțe interne. Curtea a concluzionat că ingerința este în mod evident ilegală prin raportare la dreptul intern și incompatibilă prin urmare cu prevederile art. 1 din Protocolul nr. 1

În primul rând, art. 1 din Protocolul nr. 1 impune ca ingerința să fie legală, iar Curtea a statuat că poate verifica dacă temeiul juridic invocat de Guvern satisface exigențele Convenției în privința calității legii, făcând trimitere la hotărârea în cauza *Dominici c. Italiei*. Principiul legalității presupune ca normele de

114 C.E.D.O., hotărârea din 21 februarie 2008 în cauza *Driha c. României*, cererea nr. 29556/02; Hotărâri repetitive disponibile pe www.echr.coe.int; hotărârea din 8 iulie 2008 în cauza *Țară Lungă c. României*,

cererea nr. 26831/03; hotărârea din 21 octombrie 2008 în cauza *Iacob Popa c. României*, cererea nr. 34768/04; hotărârea din 21 octombrie 2008 în cauza *Miron Rotaru c. României*, cererea nr. 14566/05.

drept intern să fie *suficient de accesibile, precise și previzibile* (hotărârile în cauzele **Hentrich c. Franței**¹¹⁵ sau **Lithgow și alții c. Marii Britanii**¹¹⁶). Prin urmare, a verificat dacă interpretarea dată de Curtea de Apel satisface cerințele Convenției, reținând fără echivoc că nimic nu susținea concluzia instanței interne că prima ar fi imposibilă, față de claritatea normei juridice (paragraful 31 din hotărâre).

Curtea a remarcat *jurisprudența vădit contradictorie* a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a tribunalelor sau curților de apel și a decis că soluțiile contrare nu pot influența aprecierea sa cu privire la claritatea textului de lege (paragraful 32).

Drept urmare, Curtea a statuat că *ingerința este vădit ilegală* și incompatibilă cu dreptul la respectarea proprietății, astfel că nu a mai analizat proporționalitatea măsurii, constatând că a fost încălcat art. 1 din Protocolul 1.

În analiza încălcării art. 1 din Protocolul 1 coroborat cu art. 14 din Convenție, Curtea a constatat că, spre deosebire de reclamant, alți militari trecuți în rezervă au beneficiat de o primă care nu a fost impozitată.

Reamintind că potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, discriminarea constă în tratarea într-o manieră diferită, fără justificări obiective și rezonabile, a persoanelor aflate în situații comparabile, cu precizarea că enumerarea din art. 14 are caracter indicativ și nu limitativ, Curtea a reținut că autoritățile interne nu au oferit nici o justificare pentru tratamentul diferențiat, concluzionând că a fost încălcat și art. 14 din Convenție coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1.

Noțiunea de discriminare cuprinde cazurile în care un grup se vede mai bine tratat decât altul fără justificare adecvată, deși se recunoaște ambelor grupuri un statut egal.

Ordonatorul de credite este obligat să respecte principiul nediscriminării în cadrul relațiilor de muncă, consacrat de art. 5 din Legea nr. 53/2003 privind codul muncii¹¹⁷, care interzice faptele de excludere, deosebire, restricție sau preferință, întemeiate „în mod aparent pe alte criterii decât cele prevăzute la alin. 2”, dar care produc efectele unei discriminări directe. Sunt incidente totodată prevederile potrivit art. 1 alin.

2 lit. e pct. i; alin. 3 și 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, potrivit cărora persoanele care prestează același tip de muncă au dreptul să primească același salariu.

Ca și reclamanții din cauzele **Driha c. României** sau **Beian c. României**, judecătorii stagiați au un „bun” în sensul Convenției constând în speranța legitimă că li se va recunoaște dreptul la indemnizația salarială calculată în funcție de coeficientul 13,5.

Această speranță legitimă rezultă din claritatea textului de lege (art. 3 alin. 1 din O.U.G. nr. 27/2006 și pct. 2 al notei de subsol la Anexa ordonanței, coroborate cu art. 86 din Legea nr. 303/2004), dar și din împrejurarea că Ministerul Public acordă și în prezent (perioada 2006-2009) colegilor lor procurori stagiați cu vechime în magistratură de peste 3 ani o indemnizație salarială corespunzătoare coeficientului 13,5.

În plus, sentințele civile irevocabile ale Curții de Apel București privind alți judecători stagiați fundamentează concluzia că beneficiază de un „bun” protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

Curtea de la Strasbourg a fost sesizată cu mai multe plângeri aflate în faza premergătoare a admisibilității, urmând a analiza aceleași condiții ca în cauzele Beian sau Driha, iar în aprecierea noastră textul notei de subsol pe care îl invocă Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești nu va fi atât de clar pe cât se pretinde.

Facem trimitere la rațiunile modificării legislative (nota de fundamentare a ordonanței), dar și la interpretarea de la pct. IV din prezentul studiu, de unde rezultă că pct. 3 de la nota de subsol instituie *o favoare* și că *textul său nu este univoc* pentru a fi interpretat în defavoarea magistraților stagiați, față de claritatea și previzibilitatea celorlalte texte din același act (art. 3 alin. 1 și pct. 2 din nota de subsol la Anexa a O.U.G. nr. 27/2006), din care rezultă în ce mod se calculează vechimea și care este coeficientul corespunzător unei anumite vechimi.

Statul român are împotriva sa și jurisprudența neunitară a Curții de Apel, iar gravitatea acestei împrejurări care va conduce la o condamnare pe terenul art. 6 din Convenție sau al art. 1 din Protocolul nr. 1 rezidă în faptul că hotărârile sunt

115 C.E.D.O., hotărârea din 22 septembrie 1994 în cauza *Hentrich c. Franței*, seria A nr. 296-A, p. 1920, par. 42.
116 C.E.D.O., hotărârea din 8 iulie 1986 în cauza *Lithgow*

și alții c. Marii Britanii, seria A nr. 102, p. 47, par. 110.
117 Publicată în M. Of., Partea I, nr. 72 din 5 februarie 2003.

pronunțate în ultimă instanță, Curtea de Apel fiind o *veritabilă instanță de casație*.

În privința art. 14 din Convenție coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, chiar dacă această inconsecvență a jurisprudenței ar fi suficientă, cu siguranță Curtea europeană va remarca tratamentul diferențiat la care sunt supuse două categorii de persoane aflate în situație identică, respectiv judecătorii stagiați și procurorii stagiați.

Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești nu se poate delimita de Ministerul Public, invocând „în apărare” că acesta aplică greșit legea, pentru că modul de aplicare de către parchet a *aceleiași legi de salarizare*, pe lângă faptul că în mod clar confirmă interpretarea dată de judecătorii stagiați, este de natură a naște discriminări.

Ne este greu de imaginat cum va justifica statul român legitimitatea diferențierii categoriilor la care am făcut referire, mai ales că există un recurs în interesul legii care statuează că *natura cauzelor judecate nu poate determina diferențe salariale*, iar din alte puncte de vedere nu există absolut nicio diferență între magistrații stagiați și cei definitiv.

Din această expunere nu rezultă decât caracterul vădit discriminatoriu al modului în care este aplicată ordonanța de salarizare de către Ministerul Justiției și Libertăților Cetățenești, cu atât mai grav cu cât din însăși nota de fundamentare a ordonanței rezultă că aceasta a fost concepută *pentru a elimina discriminările* (drept dovadă că nu s-a mai păstrat în anexă o secțiune rezervată magistraților stagiați). Or, se pare că rațiunea legii se pierde tocmai drept

consecință a faptului că *vechea clasificare a rămas imprimată pe retina ordonatorului de credite*.

Pentru rezolvarea acestei situații contradictorii, este necesară a fi luată în considerare vechimea arătată în art. 86 din Legea nr. 303/2004 ca vechime în magistratură, precum și recunoașterea consecințelor ce decurg din această recunoaștere. Obiectivul legiuitorului, în conformitate cu principiul nediscriminării, a fost acela este de a considera vechimea în funcție unic criteriu în delimitarea remunerațiilor magistraților, pentru ambele categorii de magistrați, atât definitiv, cât și stagiați, ceea ce impune și o aplicare efectivă a acestuia.

Față de jurisprudența contradictorie a instanțelor judecătorești, apreciem că se impune formularea unui recurs în interesul legii în temeiul art. 329 C.pr.civ.¹¹⁸ și a art. 25 lit. a din Legea nr.304/2004 privind organizarea judiciară republicată, de către Procurorul General (art. 63 lit. f din Legea nr. 304/2004) sau de către colegiul de conducere al Curții de Apel București cu propunerea de a se pronunța o decizie prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor O.U.G. nr. 27/2006, în sensul că *pentru acordarea coeficientului de multiplicare 13,5 prevăzut la lit. A pct. 28 din Anexa la O.U.G. nr. 27/2006 nu trebuie îndeplinită cumulativ condiția promovării examenului de capacitate, ci doar condiția vechimii în magistratură de 3 ani, calculată potrivit art. 3 alin. 1 din O.U.G. nr. 27/2006 și pct. 2 al notei de subsol la Anexa ordonanței, coroborate cu art. 86 din Legea nr. 303/2004*.

118 Astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 130 din O.U.G. nr. 138/2000, aprobată prin Legea nr. 219/2005.